SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2120

av Runar Filper (SD)

Vårdnadstvister och konsekvenser

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om föräldrapåverkan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att socialtjänsten måste börja praktisera vetenskapliga utredningsmetoder och få förutsättningar och kompetens att lösa föräldrarnas grundproblem till konflikten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta föräldraalienation på allvar och ta del av den forskning som finns och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det som i USA och andra länder måste bli straffbart med föräldraalienation – parental alienation (PA) – och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om egenmäktighet med barn och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om domstolstrots och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om umgängessabotage och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över rättsförhållandet mellan barn och föräldrar i föräldrabalken, liksom direktiv och rekommendationer från myndigheter, och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om konsekvenser vid påfunnet föräldrafrämlingskap och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vid vårdnads- och umgängestvister är det inte ovanligt att en förälder, medvetet eller omedvetet, negativt påverkar barnets inställning till den andra föräldern och att barn säger sådant som de tror den ena eller båda föräldrarna önskar eller förväntar sig.

Att en av föräldrarna använder påverkan för att nå framgång i en vårdnadstvist eller efter att en dom avgjorts förskjuter den andra föräldern från ett barn, drabbar både mammor och pappor men framför allt barnet.

Enligt forskning skadas barn på olika sätt, då de avskiljs från en eller båda sina föräldrar. Dessa barn riskerar att utveckla depression och psykisk sjukdom, i mer omfattande utsträckning än andra barn. Att avskiljas från en förälder, är ett trauma för ett barn, vilket inte bara påverkar barnets psykiska hälsa utan också den fysiska. Barn som avskilts från sina föräldrar har visat sig vara mer självmordsbenägna och få sämre skolresultat, med ökad risk att hamna i kriminalitet och drogberoende.

Föräldrapåverkan

En förälders påverkan, är när han eller hon medvetet eller omedvetet ökar avståndet till den andra föräldern, genom att skapa främlingskap mellan ett barn och en av föräldrarna. Främlingskapet utvidgas också ofta till den drabbade förälderns familj och sociala nätverk i form av vänner och bekanta. Den leder till att barnet måste förtränga sin kärlek och vilja att träffa den andra förälder samt övriga närstående personer. Det kan jämställas med och betecknas som en form av psykisk misshandel, när man försätter ett barn i en sådan situation som direkt kan skada ett barn, inte bara för stunden utan för lång tid framöver. Ett barn som är borta större delen av tiden från den ena föräldern får inte bara en känsla av rotlöshet, utan förlorar resurser i form av släkt,

vänner och pengar. Forskning visar också att dessa barn oroar sig mer, vilket gör dem mer stressade.

De konfliktdrivande lagar och regler som finns idag är oroande. När unga barn involveras i vårdnadstvister i kombination med avsaknaden av regler som ställer tydliga krav på föräldrar att främja barns rätt till en omfattande och kontinuerlig kontakt med sina båda föräldrar och nätverk.

Föräldraalienation - Parental Alienation (PA)

Socialtjänsten måste ta del av befintlig forskning som finns om föräldraalienation och den kunskap som finns bland landets experter och ideella organisationer, så socialtjänsten får rätt verktyg för att bryta pågående föräldraalienation.

Socialtjänsten får inte stillatigande se på när föräldrapåverkan av barn pågår, istället för att vara uppmärksamma på problemet och behjälplig till att den upphör.

Det mer vetenskapliga namnet på fenomenet är föräldraalienation – Parental Alienation (PA). Fenomenet som påverkan leder till, identifierar i många fall ingen saklig grund som kan förklara barnets avoga inställning till den ena föräldern.

I Sverige hanterar inte socialtjänst och domstolar det faktum att en förälder ”lägger beslag” på ett barn, utan den föräldern har mycket att vinna på det tillvägagångssättet. Den förälder som barnet är folkbokfört är oftast den som vinner vårdnadstvisten. Det som inte sällan avgör tvister är smutskastning, undanhållande av information, manipulation, umgängessabotage. Något som idag inte tas på allvar av varken socialtjänst eller rättsväsendet, eftersom de inte har kunskapen och dessutom är bakbundna av lagen. Självklart ska de som skadar sina barn inte träffa dem men här visar det sig att beslut ofta tas utan någon som helst kontroll av hur det ser ut i verkligheten. Ett underliggande problem är att utredningar i vårdnadskonflikter ofta är dåliga och framhastade. Konsekvensen blir att barn skiljs från bra och lämpliga föräldrar eller tvingas bo med föräldrar de inte bör träffa.

Socialtjänsten måste börja ta del av och praktisera vetenskapliga utredningsmetoder och få förutsättningar och kompetens för att lösa föräldrarnas grundproblem till konflikten.

Det är med dagens instrument och instruktioner alltför lätt för en förälder att lura myndigheter och organisationer som inte sällan tar tidiga ställningstaganden för en part

utan att källkritiskt granska de uppgifter som ges. Föräldrar handlar ofta i egenintressen för att få monopol på barnet, utan att bry sig eller veta om vad konsekvenserna blir för barnet och dess övriga släkt. Regeringen måste ta det här på allvar för att inte fler barn ska splittras från sina föräldrar på ett felaktigt sätt

Egenmäktighet med barn och domstolstrots

Egenmäktighet med barn inom Sverige beivras inte, utom om barnet förs utomlands, vilket ur ett barns perspektiv inte gör någon skillnad.

Domstolstrots beivras heller inte i vårdnadsmål och det finns idag därför stora möjligheter att strunta i domslut utan att detta får efterverkningar, exempelvis när ett umgängesschema upprättas av rätten. Hävdar den ene föräldern att ett barn i 10-12 årsåldern inte vill träffa den andre föräldern, kan denne förälder ”rida” på det utan risk för att anses ha försvårat umgänget. Det räcker med att barnet säger att det inte vill. Vad som kan ha orsakat barnets ovilja, tas inte i beaktande. Om det grundar sig i att barnet ”vet” att boendeföräldern förväntar sig det (efter påverkan), det tar varken socialtjänst eller domstol direkt hänsyn till.

Umgängessabotage

Umgängessabotage är heller inte straffbart i Sverige, till skillnad från i till exempel USA, där man praktiserar och tror på Parental Alienation (PA) och riksdagen bör se över möjligheterna till straffsanktioner vid domstolstrots och umgängessabotage.

Efter vårdnadsreformen 2006, står att läsa i föräldrabalkens bestämmelse (21 kap: 5 § FB) avseende verkställighet av domstolsbeslut, att ”om barnet har nått en sådan ålder och mognad att dess vilja bör beaktas, får verkställighet inte ske mot barnets vilja utom då rätten finner det nödvändigt av hänsyn till barnets bästa”.

Jag anser att riksdagen bör se över rättsförhållandet mellan barn och föräldrar i föräldrabalken, liksom direktiv och rekommendationer från myndigheter som styr hur familjerättsliga ärenden hanteras.

Konsekvenser vid påfunnet föräldrafrämlingskap

Efter en överenskommelse mellan regeringen och partierna i Danmark får samarbetssabotage, inklusive föräldraalienation, en framträdande plats i föräldraansvarslagen, och konsekvensen av sabotaget görs till en av lagens grundläggande principer. Centralt är också att det inte kommer att innebära att en förälder som har verkliga skäl att avbryta barnets umgänge med den andra föräldern, avstår från att göra det av rädsla för att bli anklagad för samarbetssabotage eller föräldraalienation

Avtalet ska stärka barnets rätt till båda föräldrarna. Det är föräldrarnas skyldighet att se till att barnet inte används som ett vapen. Därför ska samarbetstrakasserier, inklusive föräldrafrämlingskap i större utsträckning än i dag stoppas och där detta är i barnets bästa, få konsekvenser för föräldern, som förhindrar barnets kontakt och medvetet undergräver den andra förälderns anknytning till barnet.

I likhet med vårt grannland bör regeringen utreda hur vi kan införa konsekvenser även i svensk lagstiftning.

Runar Filper (SD)